

Hexis 20 år: Bourdieu efter Bourdieu

Kristian Larsen, Carsten Sestoft & Kim Esmark

Det nummer af Praktiske Grunde du sidder med her, på skærm eller i print, er et jubilæums- eller fødselsdagsnummer. Det udgives for, med et corona-års forsinkelse, at markere 20-året for grundlæggelsen af foreningen *Hexis – Nordisk forum for kultur- og samfundsvidenskab*, som publicerer tidsskriftet og hvis bestyrelse samtidig udgør tidsskriftets redaktion.

Hexis blev stiftet i sommeren 2000 af en lille gruppe dengang yngre forskere og ph.d.-studerende, der på tværs af deres baggrund i forskellige fagligheder delte en særlig interesse for Pierre Bourdieus sociologi og videnskabelige arbejdsmåde. Sigtet med foreningen var at skabe et tværfagligt forum, hvor en sådan interesse kunne deles og udvikles og hvorfra kendskabet til Bourdieu kunne udbredes og inspirere ny empirisk forskning på nogle af de mange forskellige institutioner og forskningsfelter, hvor forskere og studerende ellers ofte sad alene med deres Bourdieu-læsning. Initiativet til Hexis udgik i første række fra det såkaldte "Bourdieu-netværk" omkring professor Staf Callewaert på pædagogik, KU, men grupper og enkeltpersoner fra andre spirende Bourdieu-miljøer i Danmark sluttede sig snart til. Helt afgørende fik foreningen også en nordisk profil, idet først netværket omkring Donald Broady i Uppsala og siden miljøet i Bergen blev en integreret del af samarbejdet. Siden 2009 har "nordisk" været en del af foreningens navn.

Hexis' konkrete virke har været guidet af foreningens formål som det står beskrevet i vedtægterne:

- At fremme den kritiske dialog mellem de mange forskellige forskere og studerende, der på forskellige måder og i forskellige sammenhænge arbejder med inspiration fra den franske sociolog Pierre Bourdieu og beslægtede forskere.
- At fremme kendskabet til denne tænkemåde og forskningspraksis gennem udgivelse af et tidsskrift, drift af et forlag, afholdelse af temadage og seminarier.

- At være et interdisciplinært kontaktnet for etablering af studiekredse og samarbejdsrelationer mellem medlemmerne, og i det hele taget ved at yde gensidig støtte ved uddannelse, studieproblematikker, forskningsprojekter og lignende.

Over årene har der været arbejdet på mange forskellige måder og på mange forskellige platforme for at realisere disse ambitioner:

- *Hexis' hjemmeside* (www.hexis.dk) med bl.a. et arkiv med artikler, arbejdsrapporter, noter fra forelæsninger og værklæsninger o.l. samt links til forskellige Bourdieu-relaterede web-ressourcer.
- *Temadage*: Offentlige arrangementer 2-3 gange årligt i skiftende skala og format med faglige oplæg, seminarer og diskussioner om alverdens samfunds- og kulturvidenskabelige emner og med deltagelse af både internationale navne, hjemlige forskere og studerende.
- *Speciale-workshops*, særlig henvendt til de efterhånden mange studerende, der i deres kandidatspecialer på vidt forskellige fag og uddannelser arbejder med at anvende Bourdieu i egne empiriske undersøgelser.
- *Nyhedsbrev*, uformelt forum for tanker, synspunkter, tips om litteratur og konferencer, rapporter fra temadagsarrangementer, Bourdieu-kuriosa m.v., udgivet 2001-2015 med 55 numre ialt, 31 som selvstændige medlemsudsendelser, resten (fra 2007) som tillæg i Praktiske Grunde.
- *Facebookside*, som siden 2015 har fungeret som platform for bl.a. det stof, der før kom i nyhedsbrevet: <https://www.facebook.com/groups/38502912818>.
- *Læsekredse*, dels om Bourdieu'ske klassikere (fra Homo Academicus, The State Nobility, og Udkast til en praksisteori over The Rules of Art og Language and Symbolic Power til The Weight of the World og The Craft of Sociology m.v.), dels om specifikke metodiske emner som korrespondanceanalyse.
- *Bogforlag*, som siden 2007 på non-profit basis har publiceret bøger og afhandlinger af videnskabelig kvalitet, der imidlertid ofte har en relativt smal målgruppe og derfor vanskeligt ved at blive antaget på større kommercielle forlag.
- *Podcasts*: endnu på skitsebordet, bremset af corona, men en vigtig og håbefuldsatsning fremefter.

De senere år har foreningens flagskib især været *Praktiske Grunde*. Første nummer af tidsskriftet blev uploadet i april 2007 og siden da er der med nogenlunde regelmæssighed udkommet to til tre numre hvert år. Tidsskriftet redigeres med afsæt i fire enkle videnskabelige grundantagelser:

- videnskabelig viden har både en teoretisk og en empirisk dimension
- det videnskabelige objekt er konstrueret gennem et brud med førstehåndsforståelsen
- at tænke i relationer giver bedre virkeligheds-modeller end at tænke den i substanser

- virkeligheden er historisk og fortiden virker i nutiden, både kollektivt og individuelt

Praktiske Grunde var og er ment som et tidsskrift for nordiske samfunds- og kulturforskere af enhver art, der på den ene eller anden måde tænker og arbejder på grundlag af eller med anknytning til disse antagelser. Indholdet har hele vejen igennem bestået af originale peer reviewede forskningsartikler på dansk, norsk, svensk eller engelsk, både empiriske studier og teoridiskussioner, og hertil nok så vigtigt oversættelser af centrale fremmedsprogede tekster, anmeldelser, forskningsnoter, småtekster m.v. Blandt bidragyderne er både etablerede forskere, yngre forskere, ph.d.-studerende, nybagte kandidater og – med oversættelserne – også kernefigurer som Bourdieu selv, Loic Wacquant m.fl. Frem til og med dette jubilæumsnummer er der kommet i alt 36 numre af Praktiske Grunde. Halvdelen har været temanumre om bl.a. kunst, uddannelse, religion, stat, velfærdsprofessioner, skole, historie, m.v., mange af disse konciperet og redigeret fra forskningsgrupperne i Uppsala og Bergen (fuld oversigt: <http://praktiskegrunde.dk/>). Eller opgjort på en anden måde: fra 2007 til i dag har Praktiske Grunde lagt sider til 159 forskningsartikler (heraf 83 på dansk, 43 på norsk eller svensk og 33 på engelsk), 27 oversættelser, 26 boganmeldelser og 4 debatindlæg. Hvad der holder sammen på denne brede vifte af bidrag er først og fremmest det metodiske og teoretiske fællesskab, der også beforder den faglige dialog på Hexis' temadage og internt i bestyrelsen/redaktionen: Når man forsøger at tænke det virkelige i de samme kategorier og begreber, kan man føre frugtbare diskussioner om både udfordringer og resultater i konkrete problemer med andre, som ellers arbejder med helt andre emner og virkeligheder. Pludselig kan børnehavepædagogers praksis blive relevant for middelalderhistorie, pludselig kan religionssociologiske begreber befordre forståelsen af unge svenske kunstneres sociale strategier, osv. Bag arbejdet med Praktiske Grunde (og i Hexis i almindelighed) ligger således især fascinationen ved at se og vise, hvordan samme Bourdieuske værktøjskasse kan anvendes til konstruktion og udforskning af radikalt forskellige empiriske objekter på kryds og tværs af disciplinære grænser og socio-historiske rum.

Her har den nordiske dimension, både i Praktiske Grunde, men også i Hexis som sådan, været en særlig gave. Man kan måske sige, at vi i de nordiske lande befinder os i samme udkantsposition i forhold til den internationale samfundsvidenskab. Vi er domineret af amerikansk sociologi og kan derfor bruge elementer fra fransk sociologi til at finde andre veje og andre erkendelser. Hvert af de nordiske lande har sine pionerer, der er gået forud for Hexis og har bidraget til at forme foreningens grundlæggere og mange af dens medlemmer.

Når vi ser tilbage på Hexis' nu 21-årige historie, kigger vi på en på mange måder forunderlig succes. Succes fordi foreningen ikke bare stadig lever, men er et reelt virksomt professionelt netværk for nordiske studier inspireret af Bourdieus begreber og metoder; forunderlig fordi foreningen, midt i en universitetsverden, som i stigende grad er blevet (gjort) afhængig af eksterne midler, eksisterer uafhængigt af finansiering udover et beskedent kontingent fra de lidt over 100 medlemmer samt den tilfældige indtægt fra CopyDanpenge, som gør det muligt at betale hjemmeside, domænenavn, rejseudgifter til udefrakommende foredragsholdere o.l. At det grundlæggende arbejde i Hexis således sker *con amore*,

på frivillig, ulønnet basis, gør selvfølgelig, at intensiteten veksler med de involveredes tid og kræfter. I perioder har foreningen så at sige levet og virket *ad hoc*, tre eller seks måneder ad gangen, men fælles entusiasme og den løbende fornyelse, der kommer med nye medlemmer og samarbejdspartnere, har alligevel sikret den fornødne stabilitet og kontinuitet.

Hexis fyldte rundt første gang i 2010, hvor fødselsdagen blev markeret med udgivelsen af jubilæumsskriftet *Hvorfor Bourdieu?* Her blev der i en artikel om foreningens første ti år reflekteret over, hvad der strukturelt kunne ligge bag interessen for Hexis og andre lignende netværk. Der blev her peget på universitetsundervisningens tiltagende varegørelse og modulisering, der får nogle studerende til at søge ud af klasseværelset for at finde mere fokuseret metodisk-teoretisk fordybelse, og på de pressede forskningsvilkår, blinde publiceringskrav og stakhanovistiske produktionsmål på institutionerne, der skaber behov for åndehuller, hvor det er tilladt simpelthen at forfølge en fælles optagethed af videnskabelige spørgsmål om den sociale verden. Disse vilkår er selvsagt kun blevet mere udtalte siden da, så i hvert fald i den forstand er netværk som Hexis så relevante som nogensinde.

Som årene går, øges den kronologiske afstand til tiden, hvor Bourdieu selv virkede og løbende skrev nyt. Ligesom ved sidste Hexis-jubilæum for elleve år siden er der dog fortsat ingen tegn på, at interessen for de problemstillinger, begreber og metoder, der forbindes med Bourdieus sociologi, skulle være aftagende. Faktisk forekommer bourdieuske tilgange i diverse former at sprede sig videre til stadig nye empiriske felter og problemer, altimens der også stadig kommer nye receptioner, tolkninger, begrebsudviklinger og ikke mindst konkrete metodiske greb og anvendelser til.

Hvordan det således står til i en nordisk kontekst med ”Bourdieu efter Bourdieu” er det overordnede spørgsmål i dette jubilæumstemanummer. Det er selvsagt et af den slags spørgsmål, der mere kan *belyses* end egentlig *besvares* (om end den fyldige anmeldelse af den nye store *Dictionnaire international Bourdieu* sidst i nummeret rummer megen food for thought i den henseende). Og i tråd med det vi opfatter som ånden i en bourdieusk tilgang sker denne belysning i form af seks konkrete forskningsbidrag fra i alt ti forskellige danske, norske og svenske samfundsforskere. Hver for sig og på hver deres måde skitserer de seks artikler nogle måder, centrale bourdieuske værktøjer – begreber, metoder, spørgsmål – i disse år anvendes og udvikles. Der er naturligvis tale om eksempler og nedslag i langt bredere strømme, men præcis sådan håber vi at Praktiske Grunde og Hexis som forening i øvrigt også fremover kan være relevant for alle, der i deres forsøg på ”tænkende ordning af den empirisk virkelighed” udforsker symbolsk vold og dominansforhold, praksis- og kapitalformer, felter og habitus: ikke som *slutpunkt*, men som *udgangspunkt*.

Kristian Larsen, Professor at Public Health, University of Copenhagen and Research Leader at The University Hospitals Centre for Health Research (UCSF), Denmark and Adjunct Professor at OsloMet University, Norway.

Email kristian.larsen@regionh.dk

Carsten Sestoft, Specialkonsulent, Københavns Universitet

Kim Esmark, Historiker, Roskilde Universitet

Alle tre medlemmer af Hexis' bestyrelse siden 2000 og p.t. hhv. formand, næstformand og redaktør